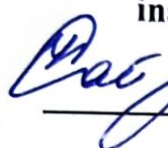

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MADANIYAT VAZIRLIGI

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

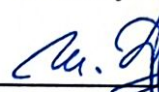
**O'ZBEKISTON DAVLAT
SAN'AT VA MADANIYAT INSTITUTI**

**“Tasdiqlayman”
O‘zbekiston davlat
san‘at va madaniyat
instituti rektori**

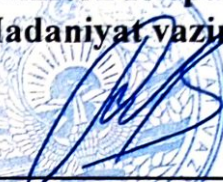
“17” aprel 2025-y

**“Kelishildi”
O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta‘lim, fan va
innovatsiyalar vazirligi**

“18” aprel 2025-y

**“Kelishildi”
O‘zbekiston Respublikasi
Madaniyat vazirligi**

“17” aprel 2025-y

**KASBIY (IJODIY) IMTIHONLAR DASTURI
VA BAHOLASH MEZONI**

**60211700-Xalq ijodiyoti (cholg‘u ijrochiligi)
ta‘lim yo‘nalishi uchun**

- 1. Maxsus cholg‘u fanidan**
- 2. Dirijorlik va musiqiy-nazariy fanlaridan**

Toshkent - 2025

Dastur O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Badiiy, o'quv-uslubiy kengashida ko'rib chiqilgan va ma'qullangan. 2025-yil 30 may 10-sonli majlis bayoni.

Tuzuvchilar:

F.Xakimova - O'zDSMI "Cholg'u ijrochiligi" kafedrası mudiri,
dotsent

Taqrizchilar:

O'.Toshmatov - O'zDSMI "Cholg'u ijrochiligi" kafedrası
professori

B.Mirpayazov O'zDK "Xalq cholg'ularida ijrochilik" kafedrası
professori

Kirish

60211700- Xalq ijodiyoti (cholg‘u ijrochiligi) bakalavriat ta’lim yo‘nalishiga kiruvchi abituriyentlarning kasbiy (ijodiy) imtihon dasturi, hujjatlarni qabul qilish va kirish imtihonlari “O‘zbekiston Respublikasi Oliy o‘quv yurtlariga qabul qilish qoidolari”ga muvofiq o‘tkaziladi.

Ixtisoslik bo‘yicha kirish imtihonlari, har bir ixtisoslik uchun ta’kidlangan qabul talablariga muvofiq ravishda o‘tkaziladi.

Ixtisoslik bo‘yicha imtihon o‘tkazilishining ketma-ketligi, har bir Oliy o‘quv yurtining qabul komissiyasi tomonidan o‘rnatiladi va har yili qabul qilish qoidolari ko‘rsatiladi.

Fanning maqsad va vazifalari

60211700-Xalq ijodiyoti (cholg‘u ijrochiligi) bakalavriat ta’lim yo‘nalishi abituriyentlarining cholg‘u ijrochiligi bo‘yicha mahoratini, musiqiy-nazariy va amaliy bilimlarini oshirishda xizmat qiladigan Maxsus cholg‘u, Dirijorlik, musiqiy-nazariy fanlaridan ijodiy hamda amaliy ko‘nikma va malakalarini aniqlash maqsadida o‘tkaziladi.

Abituriyentlar ixtisoslikning quyidagi asosiy fanlaridan amaliy-ijodiy ishlarini ya’ni tayyorlagan asarlarini amaliy tarzda ijro etadilar.

Kirish imtihon ballari quyidagicha taqsimlanadi:

1. Maxsus cholg‘u – 93 ball
2. Dirijorlik va musiqiy-nazariy fanlaridan – 63 ball

Maxsus cholg‘u fani bo‘yicha

Maxsus cholg‘u fanidan kirish imtihonida abituriyent 3 ta musiqiy asarni o‘zi tanlagan cholg‘uda ijro etib berishi, ushbu asarlarni tahlil qila olishi va og‘zaki savollarga javob berishi lozim.

Asosiy tanlagan cholg‘uda ijro etiladigan asarlar (ijro dasturi)ga qo‘yiladigan talablar:

- asarlarning kamida bittasi yirik shakl (masalan: konsert, sonata, simfoniya, uvertyura va boshqa)da yozilgan bo‘lishi kerak;
- asarlarning kamida bittasi o‘zbek kompozitorlari yoki bastakorlarining original asarlaridan yoki qayta ishlangan o‘zbek xalq kuylaridan (qo‘shiqlaridan) bo‘lishi kerak;
- asarlarning kamida bittasi mahoratli asar bo‘lishi kerak;
- asarlarning eng kamida ikkitasi fortepiano jo‘rligida ijro etilishi talab qilinadi;
- asarlar turlicha xarakterda bo‘lishi kerak;
- musiqiy asarlar abituriyentning ijrochilik bo‘yicha mahoratini ko‘rsata olishiga xizmat qilib, temp o‘zgarishlari, dinamik o‘zgarishlar, turli xil shtrixlar rang-barangligini namoyish etish imkoniyatini yarata olishi tavsiya etiladi;
- barcha musiqiy asarlarning klaviri (konsertmeyster uchun beriladigan nota matnlari)ni abituriyentning o‘zi olib kelishi, nusxa qilingan nota matnlarining sifati yaxshi bo‘lishi kerak.

Dirijorlik va musiqiy-nazariy fanlari bo'yicha

Dirijorlik fanidan kirish imtihonida abituriyent 2 ta musiqiy asarga dirijorlik qilib berishi, ushbu asarlarni fortepiano yordamida tahlil qilib, og'zaki savollarga javob berishi lozim.

Dirijorlik qilinadigan asarlar (ijro dasturi)ga qo'yiladigan talablar:

- asarlarning bittasi o'zbek xalq cholg'ulari orkestri partiturasidan (yoki simfonik orkestr partiturasidan) dirijorlik qilinishi kerak;
- asarlarning bittasi o'zbek va jahon kompozitorlari asarlaridan bo'lishi kerak;
- asarlar turli xarakterda va turli o'lchovda bo'lishi kerak;
- musiqiy asarlar abituriyentning dirijorlik bo'yicha mahoratini ko'rsata olishiga xizmat qilib, temp o'zgarishlari, dinamik o'zgarishlar, o'ng va chap qo'l harakatlarning rang-barangligini namoyish etish imkoniyatini yarata olishi tavsiya etiladi;
- barcha musiqiy asarlarning klaviri va partiturasini, konsertmeyster uchun beriladigan nota matnlarini abituriyentning o'zi olib kelishi kerak;
- nusxa qilingan nota matnlarining sifati yaxshi bo'lishi, solo bilan dirijorlik qilinadigan asarlarga abituriyentning o'zi ijrochilarni tanlashi va taklif qilishi kerak;

Fortepiano ijrosiga qo'yiladigan talablar:

- tanlangan ikkita asar turli temp va xarakterda bo'lishi kerak;
- asarlarning bittasi o'zbek kompozitorlari asarlaridan yoki qayta ishlangan xalq kuylaridan bo'lishi lozim.

Musiqiy-nazariy fanlar bo'yicha ijodiy imtihon ikki qismdan iborat bo'lib, bunda abituriyentning Musiqa nazariyasi va Solfedjio bo'yicha imkoniyatlari aniqlanadi.

Musiqa nazariyasi bo'yicha abituriyent musiqaning elementar nazariyasi fanini mukammal bilishi, qoidalar ketma-ketligini aytib bera olishi darkor. Bunda abituriyent musiqa nazariyasi fanidan musiqiy misollarni ishlashi (tonalliklarda hamda berilgan tovushlardan intervallar, akkordlar va septakkordlarni tuzib berish), musiqiy asarni tahlil qilishi orqali o'z imkoniyatlarini namoyon etadi.

Musiqa nazariyasi faniga qo'yiladigan talablar:

- intervallar, akkordlar va septakkordlarni tuzish;
- musiqa nazariyasi fanidan og'zaki savol-javob (kollokvium).

Solfedjio bo'yicha abituriyentning bilimi uning eshitish qobiliyati, nota matnini to'g'ri kuylashini tekshirish orqali aniqlanadi.

Solfedjio faniga qo'yiladigan talablar:

- bir va ikki ovozli solfedjiodan musiqiy namunalarni kuylab berish;
- eshitish qobiliyati (intervallar, akkordlar, septakkordlar, ladlar ijro etiladi va abituriyent fortepianoga teskari turgan holda eshitib aniqlaydi).

Abituriyent bilimiga qo'yiladigan talablar

Maxsus cholg'u fanidan abituriyent tomonidan tanlangan cholg'uda asarlar ijro etib bo'lingandan keyin komissiyaning talabiga ko'ra, o'zbek musiqa cholg'ulari tarixi, mashhur cholg'uchilar ijodi, ijro etilgan asarlar mualliflarining ijodiy faoliyati,

asarlarda uchraydigan ijrochilik talqini bilan bog‘liq savollar hamda tegishli musiqa asarining shakli, undagi mavzu, fraza, kuy, akkompaniment va boshqa tomonlari tahlil qilib berilishi hamda asar xarakteri haqida tushunchaga ega bo‘lishi kerak.

Dirijorlik va musiqiy-nazariy fanlaridan abituriyent tomonidan asarlar dirijorlik qilib bo‘lingandan keyin komissiyaning talabiga ko‘ra tegishli musiqa asarining shakli, undagi mavzu, fraza, kuy, akkompaniment va boshqa tomonlarini fortepiano cholg‘usi yordamida tahlil qilib berilishi hamda dirijorlik san‘ati tarixi, mashhur dirijorlar ijodi, dirijorlik qilingan asarlarni mualliflarining ijodiy faoliyati, asarlarda uchraydigan dirijorlik holatlari bo‘yicha ma‘lumotlarga ega bo‘lishi, fortepianoda asar ijro etib berishi, berilgan tonalliklar hamda tovushlardan intervallar, akkordlar, septakkordlar tuzishi, musiqiy tahlil, bir va ikki ovozli musiqiy namunalarni kuylashi kerak.

Kasbiy (ijodiy) imtihonda abituriyent tomonidan ijro etilgan asarlar va javoblar quyidagi mezon asosida baholanadi:
Maxsus cholg‘u fani bo‘yicha

T.r.	Talabning mazmuni	Maksimal ball
1.	Abituriyentning tashqi ko‘rinishi, odobi va muomala madaniyati	6
2.	Ijro dasturlarining barcha talablar asosida to‘liq shakllanganligi	8
3.	Asosiy cholg‘uda postanovkaning to‘g‘ri qo‘yilganligi	6
4.	Ijro texnikasining shakllanganligi, o‘ng va chap qo‘l vazifalarining to‘g‘ri bajarilishi va uyg‘unligi	8
5.	Asosiy cholg‘uda ijro jarayonida konsertmeyster bilan birgalikdagi ijroda uyg‘unligi	10
6.	Asosiy cholg‘uda ijro jarayonida dinamik tuslarning ifodalanishi	7
7.	Asosiy cholg‘uda ijro jarayonida ijro sur‘ati (templar)ning to‘g‘ri talqini	10
8.	Asosiy cholg‘uda ijro jarayonida shtrixlar (legato, stakkato, markato va boshqa)ning aniq ifodalanishi	7
9.	Asosiy cholg‘uda ijro etilgan asarlarning sifati va talqini uchun	10
10.	So‘ralgan asarni tahlil qilib berish	7
11.	Cholg‘u va cholg‘u ijrochiligi tarixi, texnikasi, nazariyasi bo‘yicha savollarga javob berish	6
12.	Asar muallifi va unda uchraydigan holatlarni ifodalab berish bo‘yicha savol va topshiriqlar	8
jami		93

Dirijorlik va musiqiy-nazariy fanlari bo‘yicha

T.r.	Talabning mazmuni	Maksimal ball
1.	Ijro dasturining barcha talablar asosida shakllanganligi	3
2.	Dirijorlik apparatining shakllanganligi (dirijorlik postanovkasi, qo‘l, oyoq, gavda, boshning dirijorlarga xos harakatlanishi)	3

3.	O'ng va chap qo'l vazifalarining to'g'ri taqsimlanganligi	3
4.	Partitura bilan ishlash mahorati	3
5.	Dirijorlikda dinamik tuslarning ifodalanishi	3
6.	Dirijorlikda ijro sur'ati (templar)ning to'g'ri ifodalanishi	3
7.	Dirijorlikda shtrixlar (legato, stakkato, markato va boshqa)ning aniq ifodalanishi	3
8.	Auftaktlarning aniq ifodalanishi	3
9.	Musiqqa xarakterini his etish va ifodalashda qo'llarning erkinligi, konsertmeyster bilan muloqotda erkinlik va uyg'unlik	4
10.	Dirijorlik tayoqchasidan to'g'ri foydalanish	2
11.	Dirijorlik tarixi, texnikasi, nazariyasi bo'yicha savollarga javob	5
12.	Asar muallifi va unda uchraydigan holatlarni ifodalab berish bo'yicha savol va topshiriqlar ijrosi	5
13.	Fortepianoda asar ijro etib berish.	5
14.	Musiqqa nazariyasi fanidan berilgan tonalliklar hamda tovushlardan intervallar, akkordlar, septakkordlar tuzish.	4
15.	Musiqqa nazariyasi fanidan og'zaki savol-javob.	4
16.	Musiqiy tahlil (berilgan asarni funksiyalarini aniqlash)	4
17.	Bir va ikki ovozli musiqiy namunalarni kuylash	3
18.	Eshitish qobiliyatini tekshirish (abituriyentni eshitish qobiliyati akkordlar, septakkordlarni qay darajada eshitishi orqali aniqlanadi)	3
	JAMI	63

Kasbiy (ijodiy) imtihonlarni o'tkazish tartibi

60211700-Xalq ijodiyoti (cholg'u ijrochiligi) bakalavr ta'lim yo'nalishiga hujjat topshirgan abituriyentlar jadval asosida belgilangan kunlarda yakka tartibda maxsus cholg'u (nay, chang, qonun, rubob prima, qashqar rubobi, afg'on rubobi, dutor, dutor bas, doira, g'ijjak, g'ijjak bas, g'ijjak kontrabas), dirijorlik va musiqiy-nazariy fanlaridan o'z imkoniyatlarini namoyon etadi.

Ijodiy imtihonlar qabul komissiyasi tomonidan shakllantirilgan guruhlar 20-30 nafar abituriyentlardan iborat bo'lib, ijodiy imtihon guruhlar bo'yicha o'tkaziladi. Ijodiy imtihonlar maxsus qurollar bilan jihozlangan xonalarda o'tkaziladi.

Apellyatsiya tartibi

Abituriyentlar tomonidan kasbiy (ijodiy) imtihon natijalari bo'yicha institut qabul komissiyasining apellyatsiyalar bilan ishlash hayatiga natijalar e'lon qilingan kundan boshlab 24 soat davomida murojaat qilishlari mumkin. Murojaat mazmunida faqat o'zining ballari haqida bo'lsa qabul qilinadi, lekin boshqa abituriyentlar haqida yozilgan shikoyat arizalari qabul qilinmaydi.

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

1. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil yakunlari va 2017-yil istiqbollariiga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi.//Xalq so'zi gazetasi. 2017-yil 16-yanvar, №11.

2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda quramiz. 2017 yil

3. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha HAKATLAR STRATEGIYASI.

4. Islomov D. Maxsus cholg'u (doira usullari: ustozlar saboqlari) O'quv qo'llanma. Fan va texnologiya. –Toshkent: 2015 yil

5. Shermatov K. Maxsus cholg'u (qonun sinfi). Darslik. –Toshkent: Turon-Iqbol, 2019 yil

6. Xakimova F. Maxsus cholg'u (afg'on rubob sinfi). O'quv qo'llanma. – Toshkent: Navro'z, 2019 yil

7. Toshmatov E. Dirijorlik. O'quv qo'llanma. –Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2008.

8. Azimov K. O'zbekiston dirijorlari. –Toshkent: "MAGIKA" MCHJ, 2001 yil

9. Sedix T. Fortepiano o'quv qo'llanma Toshkent: Navro'z nashriyoti 2019 yil

10. Azimov X. Fortepiano darsligi Toshkent: O'qituvchi nashriyoti 1998 yil

11. Vaxromyev V. Musiqaning elementar nazariyasi/ maxsus muharrir T.G'ofurbekov. O'zbekcha ikkinchi nashri. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti 1980 yil.

12. Ibroximov O.Kamalova D.Solfedjio O'quv qo'llanma, Toshkent: Turon-Iqbol nashriyoti 2018 yil